

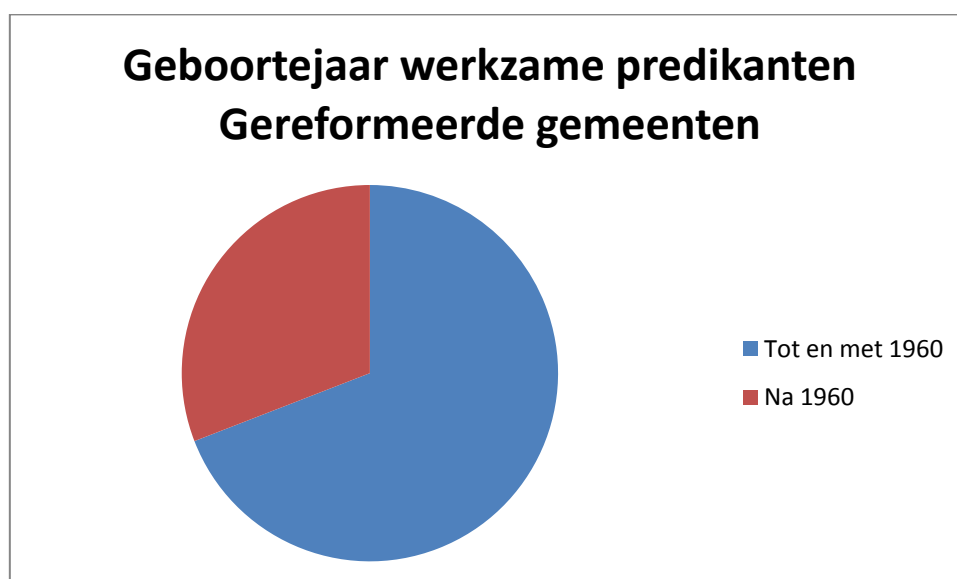
Het predikantenkorps in Nederland vergrijst snel. Twee van de drie voorgangers bereiken uiterlijk in 2025 de 65-jarige leeftijd. Het is een probleem dat zich zo'n beetje in alle kerken voor doet. Opmerkelijk is dat in de Protestantse Kerken momenteel reeds 68 procent van de predikanten de leeftijd van vijftig jaar is gepasseerd. Bij de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt is dit met 53 procent het laagst. Zeker zullen her en der ook de ledentallen afnemen en daarmee uiteindelijk ook de vraag om inzet van een herder en leraar. Echter als er geen grotere instroom van nieuwe werkers komt, lijkt een schaarste op den duur onvermijdelijk.

Wanneer het om de kennis over predikanten gaat, zijn we vooral bezig vast te leggen hetgeen zich eerder heeft voorgedaan. Het voorspellen van het beroepingswerk is immers wellicht nog moeilijker dan dat van het weer. Eén zaak laat zich wel over de toekomst nazoeken, dat is het verloop in de leeftijdsopbouw van de dames en heren die op zondag aantreden om hun boodschap te vertolken. Daarmee kun je een inschatting maken ten aanzien van het moment van het emeritaat. Nu mogen predikanten ook binnen de PKN na toestemming van de gemeente doorgaan tot hun 70-ste, de praktijk laat zien dat menigeen het gemeentewerk op een eerder moment reeds aan anderen overdraagt.

Aan de hand van de registers van predikanten uit de Jaarboeken van 2009 van een vijftal grotere protestantse kerkgenootschappen is een onderzoek ingesteld. Gekeken is naar de situatie in de Protestantse Kerk in Nederland, de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Gemeenten en de Hersteld Hervormde Kerk.

Allereerst is van de betreffende kerken gezien welk deel van de dominees uiterlijk in 1960 is geboren en welk deel daarna. De eerst genoemde groep bereikt tussen nu en 2025 de 65-jarige leeftijd. Dat is het moment waarop een groot deel van de predikanten met pensioen gaat. In de Hersteld Hervormde Kerk is het evenals in de Hervormde Kerk van eertijds nog een plicht om uiterlijk voor 1 mei van het volgende jaar afscheid te nemen. In de Protestantse Kerk zijn thans zo'n dertig nog werkzame predikanten deze leeftijdsgrens gepasseerd.

De Gereformeerde Gemeenten kennen geruime tijd al een wat ouder predikantenbestand. Veelal worden kandidaten eerst op hogere leeftijd toegelaten. In het peilmoment, het voorjaar van 2009, blijkt 69 procent voor het jaar 1960 te zijn geboren.

Als tweede volgt de Protestantse Kerk met slechts een procent verschil. Dat betekent dat ook in die kerk twee van de drie predikanten over vijftien jaar de pensioengerechtigde leeftijd zal hebben bereikt. In volgende overzichten tonen we de absolute aantallen en een verdeling tussen hervormde, gereformeerde en protestantse wijken.

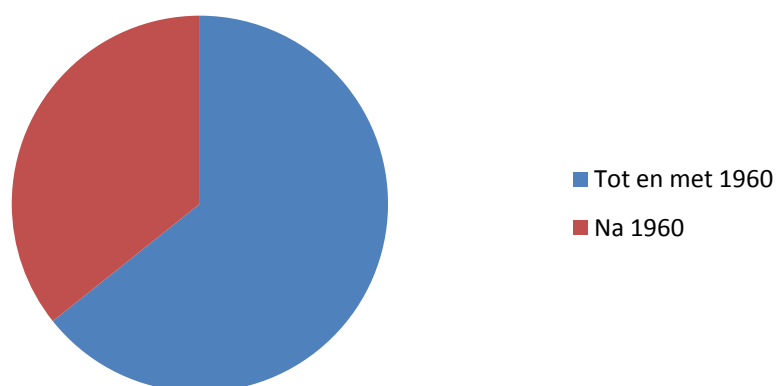

Behalve een vele pagina's tellend overzicht van de predikanten geeft het jaarboek ook meer inzicht in de leeftijdsopbouw van de geregistreerde kerkelijk werkers. Niet duidelijk wordt in hoeverre zij ook actief in plaatselijke gemeenten werkzaam zijn. De illustratie laat meteen zien dat onder hen bijna driekwart in 2025 de leeftijd van 65 jaar bereikt.

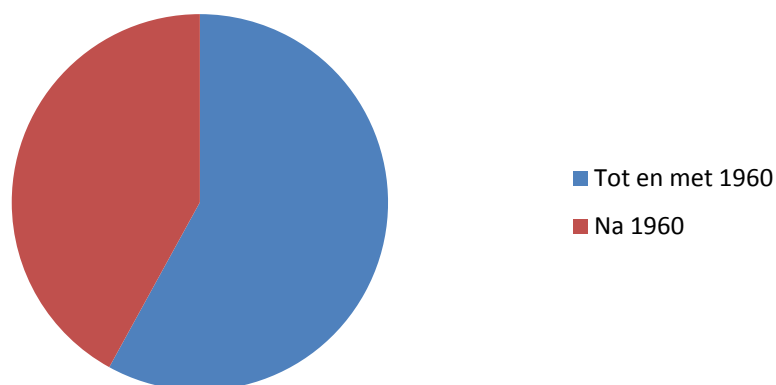
Op de derde plaats van protestantse kerken waar de vergrijzing onder het predikantenkorps toeslaat staan de Christelijke Gereformeerde Kerken. Het percentage predikanten dat de vijftig jaar is gepasseerd of binnenkort zal doen, ligt op ruim 64 procent.

Geboortejaar werkzame predikanten Christelijke Gereformeerde Kerken

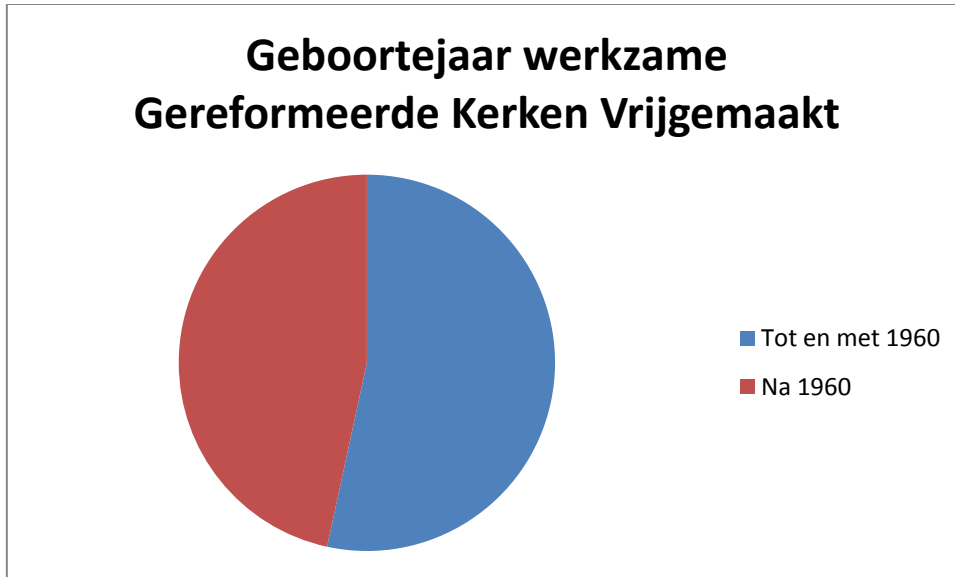
In 2004 besloot een deel van de hervormden niet mee te gaan in de Protestantse Kerk. Door hen werd de Hersteld Hervormde Kerk opgericht. Bij de predikanten blijkt een groep van ruim tien predikanten aanwezig die uiterlijk in 2013 met emeritaat zal gaan. Deze kerk kent een relatief grote groep (42 procent) die na 1960 is geboren.

Geboortejaar werkzame predikanten Hersteld Hervormde Kerk

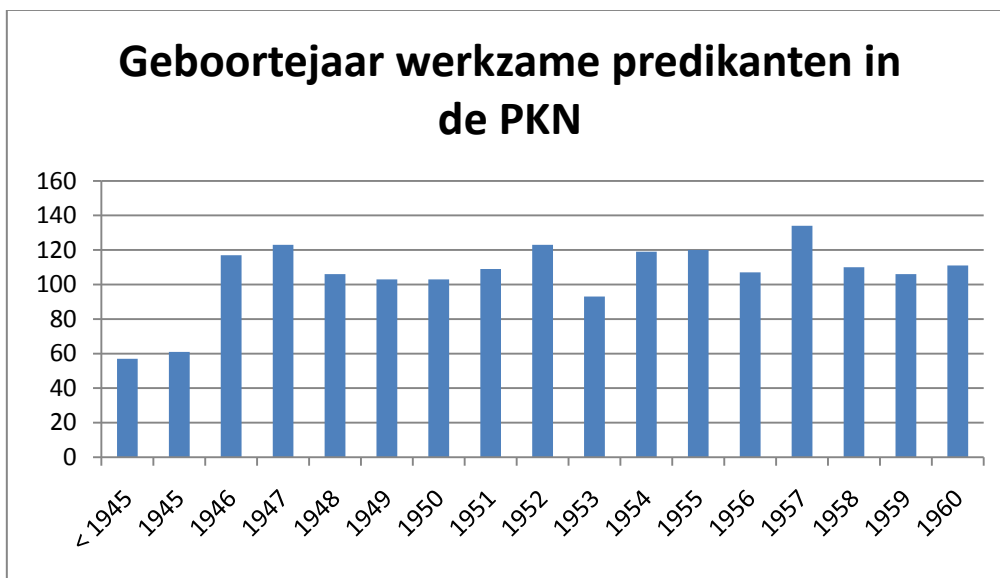
Tenslotte een blik in de leeftijdsopbouw van de dominees uit de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. De cirkeldiagram laat in een oogopslag zien dat de twee groepen nagenoeg even groot zijn.

Geboortjaar werkzame Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt

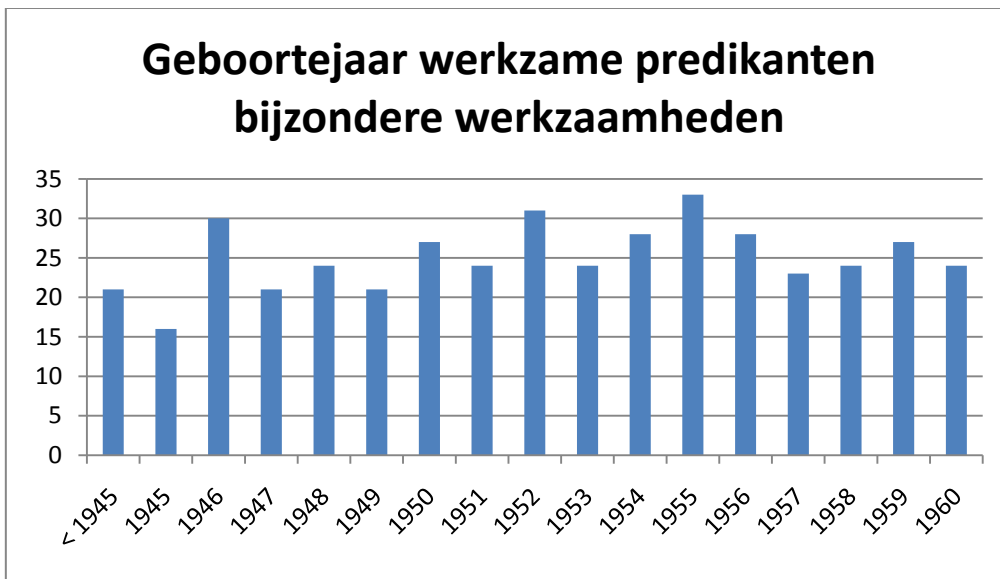

Vervolgens is in het onderzoek de situatie van de Protestantse Kerk in Nederland nader bestudeerd. Daarbij kwamen vragen naar voren om welke aantallen predikanten het gaat die op een bepaald moment de bijzondere grens van 65 jaar bereiken. Dat is eerst per jaar uitgesplitst voor alle opgenomen werkzame predikanten. Het gaat dus zowel om hen die in een gemeente werkzaam zijn, als ook degenen die als geestelijk verzorger, in de zending of voor de dienstenorganisatie bijzondere werkzaamheden verrichten. Opmerkelijk is dat het aantal pensioengerechtigden in het huidige jaar nog beperkt blijft tot zestig. Vervolgens gaat dit getal snel verdubbelen tot in 2012 een hoogtepunt met 123 voorgangers. Ook de vier volgende jaren wordt telkenmale aan honderd voorgangers de gelegenheid geboden om hun ambt neer te leggen. In 2017 komt dit aantal wederom op 123 en vijf jaren later zelfs op het hoogste punt van 134. Over de hele periode gaat het om een getal van zo'n achttienhonderd predikanten.

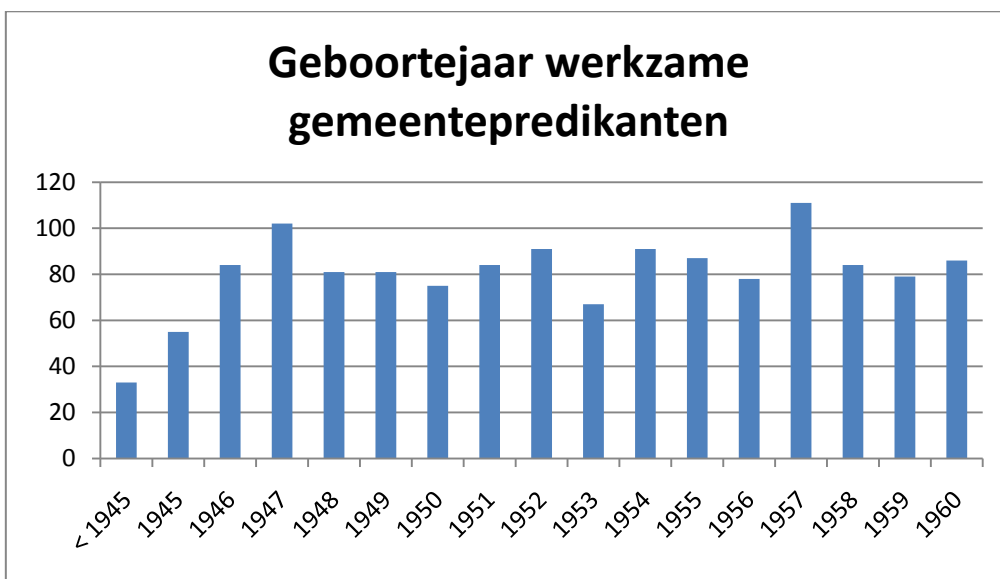
Geboortjaar werkzame predikanten in de PKN

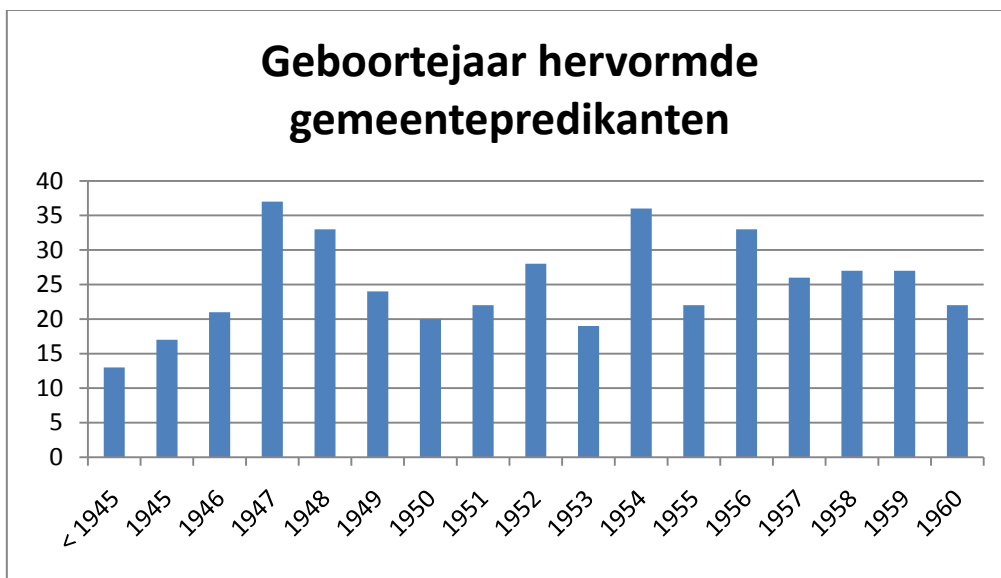
Bij het onderzoek naar de plaatsen die de betreffende predikanten innemen, blijkt dat een kwart van hen buiten de gemeenten werkzaamheden is. In 2012 ligt deze verhouding wat lager, terwijl dit acht jaar later juist iets hoger is. Gemiddeld genomen gaat het jaarlijks om zo'n 25 predikanten, die hun plaatsen kunnen inruimen voor een opvolger.

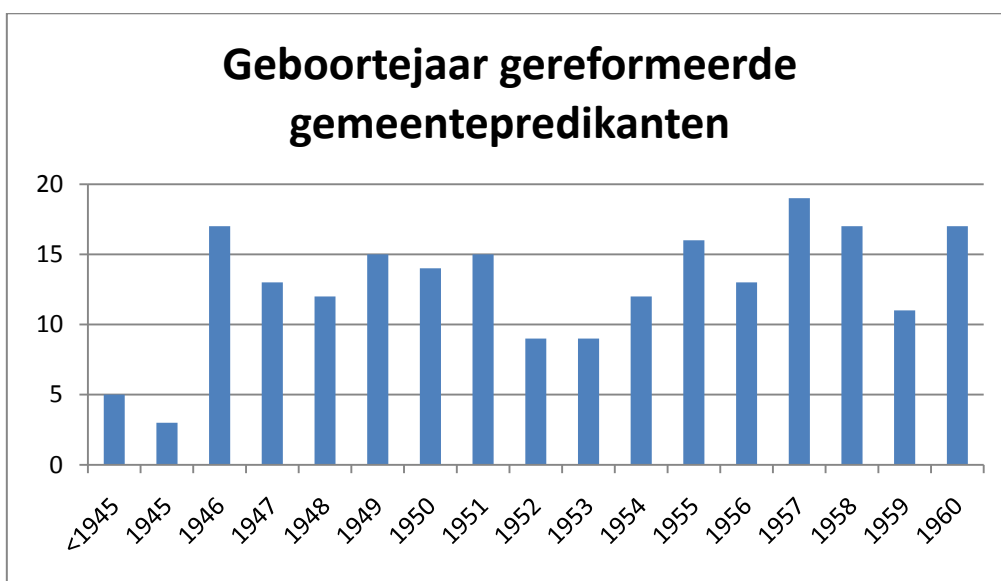
Veel spannender voor de dominografie is de vraag hoe het in de gemeenten zal gaan. Zullen hordes van hoorcommissies in rijen moeten aansluiten om een nieuwe voorganger te vinden? Onderstaande illustratie laat wel zien dat bij handhaving van het aantal huidige predikantsplaatsen er binnen enkele jaren aanzienlijk meer vacatures te verwachten zijn. Tussen nu en 2013 kunnen ruim 250 predikanten hun plaats afstaan aan een opvolger.

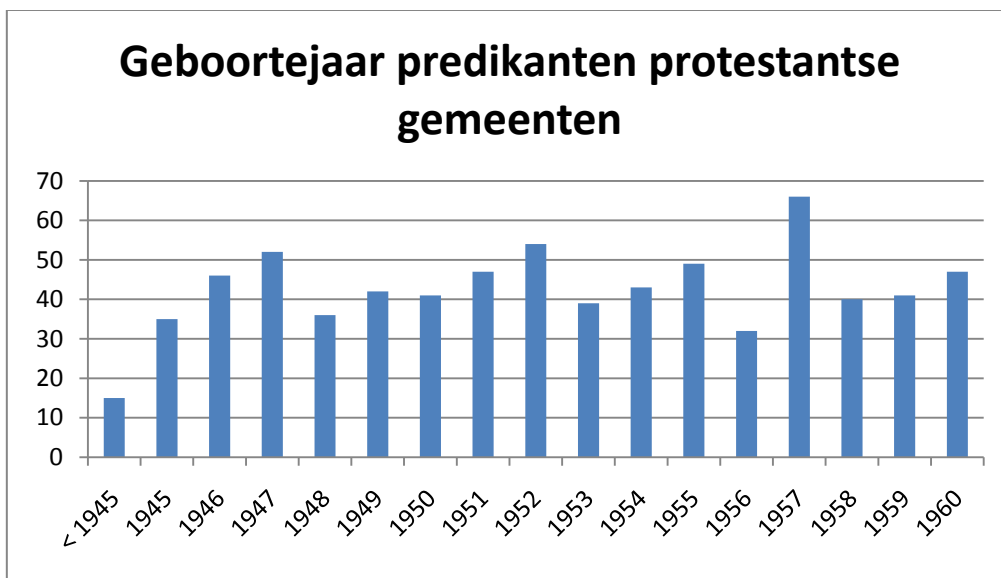
Daarbij kijken we maar meteen hoe de verdeling valt binnen de Protestantse Kerk in Nederland. Om op het grote getal tot 2013 terug te komen, aan de hervormde kant gaat het om 75 predikanten, ofwel bijna eenderde deel. Vervolgens zakt het aantal 65-jarigen om in 2019 weer een hoog punt met 33 personen te bereiken. Het gaat hierbij met name om gemeenten die zich verwant voelen met de Gereformeerde Bond. Alle aantallen over een grotere instroom van kandidaten ten spijt (hetgeen we later bezien), is het zeer de vraag of op die wijze hierin is te voorzien.

De illustratie laat meteen zien dat de vergrijzing onder predikanten die nu verbonden zijn aan een voormalige gereformeerde kerk getalsmatig veel geringer is. Volgend jaar wordt met vijftien een hoog punt bereikt en eerst elf jaar later zullen op basis van de huidige aantallen negentien predikanten de leeftijd van 65 jaar bereiken. Het laat zich aanzien dat inmiddels een groter deel is opgegaan in een protestantse gemeente.

Ook binnen de groep van hen die inmiddels een protestantse gemeente dient blijkt de komende jaren een grote mogelijkheid voor uitstroming te ontstaan. Dat loopt in drie jaren tijd ook op tot ruim 130 vacatures. Dat aantal valt vervolgens terug en klimt dan weer tot 2017. Het grootste aantal van personen dat de 65-ste verjaardag gedenkt, wacht in 2022. Het gaat dat om het bijzondere getal van 66 personen.

In de Voortgangsrapportage voor de synode van april is becijferd dat circa een derde deel van de predikantsplaatsen zal wegvallen als gevolg van de secularisatie. Dat zou betekenen dat voor de circa 1800 voorgangers die uiterlijk in 2025 de leeftijd van 65 jaar bereiken dan of later zo'n twaalfhonderd opvolgers gezocht en gevonden dienen worden. Dat heeft tot gevolg dat er jaarlijks zo'n 75 nieuwe arbeiders zullen moeten instromen. Dan kijk je als vanzelf meteen naar het verloop van de [kandidaten](#) (link). In onderstaande grafiek zijn de aantallen uitgewerkt van de PKN (bovenste lijn) en van de andere bovengenoemde kerkgenootschappen. Al snel blijkt dat het genoemde getal uitgezonderd het jaar 2007 (78) niet de omvang van ruim zeventig personen heeft gekend. Daarbij blijkt dat een deel van de kandidaten uiteindelijk toch elders een baan verkiest.

Bij de genoemde kleinere kerkgenootschappen zijn ruim driehonderd predikanten de leeftijdsgrens van vijftig jaar gepasseerd. Voor een eventuele vervanging op hun plaatsen zijn jaarlijks ook tenminste 20 kandidaten nodig. Zoals de grafiek laat zien is dat aantal alleen in 2007 bereikt.

